

Opinió

L'ESTAT DEL BENESTAR NO ÉS UN MECANISME COMPTABLE

SINÓ UNA QÜESTIÓ POLÍTICA

Reformar l'estat del benestar

26/10/10 02:00 - **CARLES BOIX**

Des de fa alguns mesos un espectre recorre una Europa atemorida: la crisi de l'estat de benestar. Les vagues franceses, l'ajust pressupostari britànic i els canvis ministerials espanyols responen al mateix problema de fons: quines reformes ha de fer Europa, assetjada per una llarga crisi econòmica, el creixement imparable del deute públic i la consolidació de la Xina i altres economies emergents com a competidors mundials, per mantenir el seu model d'economia social de mercat?

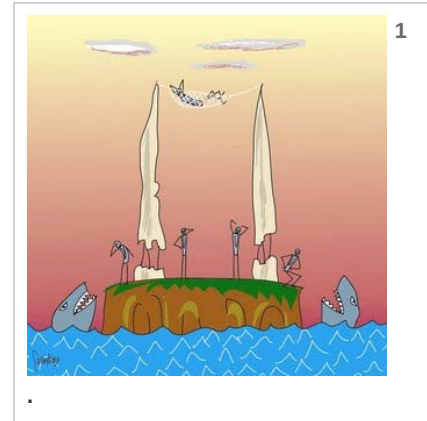
Acostumats a subratllar la dimensió igualadora de l'estat del benestar, hem oblidat que aquest darrer nasqué entès com una immensa companyia d'assegurances o mutualitat, això sí, d'adscripció obligatòria i titularitat pública. La seguretat social s'inventà com un mecanisme per protegir tothom d'aquelles situacions que, si mai arriben a produir-se, ens condemnen a la indigència: la incapacitat laboral per malaltia, accidents de treball o vellesa; l'atur, i, en un món laboral aleshores essencialment masculí, la viduïtat i la pèrdua per part de dona i fills de tota mena d'ingressos familiars. El sistema de finançament de la seguretat social és la prova més evident del seu tarannà mutualista: tots els seus cotitzants paguen una quota periòdica (més o menys proporcional a la seva renda) i la recaptació total es dirigeix automàticament a cobrir les necessitats d'aquelles persones afectades pels riscos esmentats abans.

D'aquesta idea de mutualitat es deriven els dos principis rectors, un econòmic i l'altre polític, que cal complir per governar un estat del benestar de manera efectiva. Des d'un punt de vista econòmic, la seguretat social més robusta és aquella que es fa servir poc, és dir, és aquella que existeix en un món en què la incidència dels riscos que cal cobrir és mínima. Això es complí fins als anys setanta per tres raons: l'atur no superà la taxa del 5 per cent a tot Europa; l'esperança mitja de vida es mantingué força propera a l'edat de jubilació, i la incorporació del *baby boomers* al mercat laboral suposà una injecció notable de cotitzants. Per això, tot i que l'estat del benestar sempre va oferir prestacions individuals molt generoses, la despesa pública total no depassà mai l'equivalent a un terç del PIB. Aquesta situació, però, s'ha anat esguerdant gradualment. La taxa europea d'atur s'ha multiplicat per tres fins a situar-se al voltant del deu per cent. Alhora, l'estructura demogràfica del món avançat ha canviat en dues direccions. D'una banda, amb l'expansió espectacular de l'esperança de vida (i de la qualitat de vida del jubilat), la pensió ha passat de ser un mecanisme de protecció per a individus que no podien literalment continuar treballant en els seus ocupacions manuals a convertir-se en un sistema de llargues vacances pagades (almenys durant els primers 10 anys de jubilació). D'altra banda, la caiguda de la taxa de fertilitat amenaça d'estrènyer la base de cotitzants de l'estat de benestar fins a escanyar-lo. Per tant, la primera reforma per salvar el model europeu consisteix a endarrerir, de manera decidida, l'edat de jubilació.

En tot cas, l'estat del benestar no és un mecanisme purament comptable. Al capdavant, els seus fonaments i la seva legitimitat són una qüestió política. Els ciutadans accepten sostenir un sistema de mutualitat o de solidaritat (amb impostos creixents si convé) si tots ells estan exposats als mateixos riscos. Aquesta situació era, efectivament, la que predominà als països europeus de la guerra freda: les seves poblacions eren homogènies, tant per identitat nacional com per substrat cultural, i les seves expectatives laborals i estructures familiars eren semblants. Ara bé, aquests trets han canviat en tres direccions. En primer lloc, l'increment de l'atur de llarga durada i la creació d'un mercat laboral dual (amb treballadors permanents i treballadors intermitents) amenaça de deslegitimar el concepte de l'estat del benestar com una mutualitat entre iguals. Per tant, si es vol un sistema de prestacions ampli, la segona reforma passa per unificar i flexibilitzar el sistema de contractació laboral per tal de crear treball i donar les mateixes oportunitats a tothom.

En segon lloc, l'entrada d'immigrants no europeus pot arribar a afeblir les solidaritats nacionals que hi ha la darrere de l'estat del benestar si els nadius acaben per definir els nousvinguts com a diferents, tant en valors com en l'esforç productiu. Bloquejar-ne l'entrada és absurd des d'un punt de vista financer (no és cap causalitat que al Japó, amb un creixement vegetatiu negatiu i contrari a acceptar immigrants, el deute públic sigui del 200 per cent del PIB) i injust des d'un punt de vista humanitari. Per això, una economia social de mercat solament és possible si s'insisteix en el procés d'integració política i cultural de la nova immigració fins a construir una sola comunitat de ciutadans.

Finalment, mentre que a l'època de la postguerra la seguretat social administrava, mitjançant un sistema públic, un sistema de transferències intergeneracionals en un context de famílies similars, el canvi demogràfic europeu ha dut avui en dia a una major heterogeneïtat en estructures familiars, tant en nombre de fills com en pautes d'estalvi i consum. Això ens obliga a repensar, per raons d'equitat i d'eficiència, el sistema de contribucions actual en dues direccions: reduint el pes fiscal sobre aquells que tenen més fills

“Una economia social de mercat solament és possible si s'insisteix en el procés d'integració política i cultural de la nova immigració fins a construir una sola comunitat de ciutadans”

(perquè aquests darrers són els contribuents futurs) i expandint el sistema de contribucions individuals per encabir millor la diversitat de plans de vida i trajectòries vitals que existeixen a les nostres societats avançades.

Darrera actualització (Dimarts, 26 d'octubre del 2010 02:00)

Publicat a

[Avui](#) 26-10-2010 Pàgina 18